“De ‘kweekvis’ vrijwilliger biedt enorme potentie: nog niet overbevist, maar wel goed kweken en bereiden”

Interview met:

Prof. dr. Lucas Meijs
Rotterdam School of Management, Erasmus University
& Stephanie A. Koolen-Maas ▪ Philine S.M. van Overbeeke ▪ Jeffrey L. Brudney

“Vrijwilligerswerk kan gezien worden als een door de mens aangeboden, hernieuwbare hulpbron of grondstof, die kan worden verbouwd en gerecycled, en waarvan het volume zowel positief als negatief door de mens kan worden beïnvloed. Alarmerend lijkt deze grondstof steeds "schaarser" te worden. Een nadeel van deze conceptuele benadering is dat deze de nuance en dynamiek van verschillende vormen van vrijwilligerswerk en vrijwillige grondstoffen wegneemt, alsmede de mogelijke transities van de ene in de andere vrijwillige grondstof die gedurende de ‘vrijwilligerscarrière’ plaatsvinden.

Daarom hebben we onlangs een bredere metafoor voor de vrijwillige grondstoffen ontwikkeld. Deze helpt ook bij werving, management en behoud. En geeft deze een eerste aanzet voor een gezond vrijwilligers-ecosysteem. De conceptualisatie geeft ook een actieve rol aan vrijwilligerscoördinatoren en de samenleving, omdat het inzicht biedt in de acties van professionals en de maatschappij om de vrijwillige inzet te vergroten en te verduurzamen.

We stellen voor vrijwilligerswerk te zien vanuit de ‘bron’ van de vrijwillige grondstof. Wij ontwikkelden een mooie zee-metafoor, omdat we toch in dezelfde ‘vijver vissen’: wilde zalm, kweekvis en plankton.

Wilde zalm representeert de ‘originele’, ‘traditionele’ vrijwillige grondstof. De intrinsieke motivatie om goed te doen gekoppeld aan structureel bijdragen. Deze is natuurlijk enorm gewild omdat ie – mits goed ‘bereid’- voor de beste en langste inzet zorgt. Het ‘binnen hengelen’ van deze soort (vrijwilliger/vis) wordt echter steeds duurder en moeilijker door overbevissing en wellicht dalende populatie.

Kweekvis is relatief nieuw en nog niet zo populair door z’n reputatie van wisselende kwaliteit. Dit soort vrijwilligers worden ‘gekweekt’ bij derde partijen: bedrijven die hun medewerkers laten vrijwilligen, universiteiten met hun studenten, platformen als NLvoorelkaar, dagen als NLdoet, thema’s zoals daten-met-je-hart of welzijn-op-recept. Ze bevatten een enorme potentie, mits goed gekweekt en, op het type vis aangepast, goed ‘bereid’.

De spontane vrijwillige grondstof wordt gepresteerd door plankton, de voeding van álle vissen (en ook vrijwillige inzet!). Kenmerkend zijn de snelle pieken van vrijwillige inzet, constante beweging en het ineens opkomen ‘vanuit het niets’; de ongeplande beschikbaarheid. Vrijwilligersorganisaties hoeven niet veel te doen om deze ‘vis’ te vangen, deze vrijwilligers staan ineens op de stoep. Maar dan moet de organisatie wel klaar zijn om van plankton iets ‘eetbaars’ te maken, om in de metafoor van de vrijwilligersmanager als chef te blijven.

Het vrijwilligerswerk in Nederland en een specifieke organisatie hoeft niet uit één grondstof te bestaan. Voor verschillende doelen of in de loop van de tijd kan het uit verschillende of gecombineerde bronnen van grondstoffen ontstaan. De herkomst heeft wel grote invloed op de beste vang tactiek, groei en behoud van elke vrijwilligersgrondstof, ergo jouw ‘keuken en receptenboek’ (vrijwilligersbeleid).

Maar een goede combinatie van grondstoffen maakt het vrijwilligerswerk wel veerkrachtig en duurzaam, zeker voor de organisatie! Een platform zoals NLvoorelkaar laat zien hoe een ‘kweek-vijver’ samenhangt met ‘wilde zalm’ en ‘plankton’. Het lijkt erop alsof hier de ‘kweek-visjes’ doorgroeien naar ‘wilde zalm’. Maar er is ook ruimte voor ‘plankton’ met de kleine do-good klussen.

De wilde zalm, kweekvis en plankton vrijwilligers hebben allemaal hun eigen doelen, voorgeschiedenis, vindplaatsen en voorkeuren en brengen hun eigen unieke voordelen en uitdagingen met zich mee. In ons nieuwste wetenschappelijk artikel vind je een handig overzicht waar je met vrijwilligersbeleid praktisch op in kunt spelen.

Nadrukkelijk pleiten wij ervoor om de vrijwillige grondstoffen als collectieve verantwoordelijkheid te zien, samen op weg naar duurzame vrijwillige inzet. De grondstoffen kunnen opnieuw worden verbouwd en zijn te transformeren van de ene in de andere vorm. Wij zijn er met z’n allen verantwoordelijk voor dat dit goud voor de samenleving nog generaties lang behouden blijft. Dat we de grondstoffen niet uitputten door slecht vrijwilligersmanagement! Kijk dus breder dan je eigen organisatie, of verder dan dat ene jaar dat een vrijwilliger aan jou haar tijd doneert. Met z’n allen moeten we zorgen voor een duurzame voedingsbodem en vrijwilligers-ecosysteem waarin iets goeds doen (nog meer) floreert.” •

Komt bekend voor? Dit artikel van prof. dr. Meijs is voor het eerst gepubliceerd in de 10e editie van dit e-book. Het is misschien nog wel relevanter dan vorig jaar dus wilden we je deze kennis niet onthouden. Achterin dit e-book vind je als extraatje een gloednieuwe nabeschouwing op dit e-book.

“Met z'n allen moeten we zorgen voor een duurzaam ecosysteem waarin goed doen floreert”